

Täysistunto

Maanantai 6.4.2020 klo 16.36—20.46

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaisesta järjestämisestä

Hallituksen esitys HE 35/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2020 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

19.43 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä on tosiaankin tervetullut esitys helpottamaan yrittäjien ahdinkoa ja tässä tilanteessa erityisesti yrittäjän itsensä työttömyysturvan mahdollisuutta. Tässä tosiaankin uutta ja erikoista on se, että nyt yritystoimintaa ei tarvitse lopettaa, mutta kun se kuitenkin tämän koronakriisin takia tulee mittavassa määrin kääntymään, niin on mahdollisuus sitten hakeutua työttömyysturvan piiriin.

Valiokunta on tehnyt tässä hyvää työtä, ja tässä todetaan myöskin siitä, että tähän työmarkkinatukeen ei sovelleta mitään odotusaikaa eikä tarveharkintaa, mutta toisaalta tässä myöskään ei voi ottaa käyttöön osittaista työmarkkinatukea koskevia säännöksiä.

Tämä muutos on väliaikainen, mutta täytyy sanoa, että tässä on jälleen kerran yksi niistä sellaisista koronakriisin mukanaan tuomista, voisiko sanoa, epäkohdista, jotka nousevat nyt esille, ja toivoisi, että tätä lähdettäisiin sitten pohtimaan esimerkiksi sosiaaliturvan uudistamista tekevässä työryhmässä ja miettimään, voisiko meillä jatkossa olla joillakin ehdoilla olemassa myöskin tämä yrittäjien työttömyysturva. Tällä hetkellä oikeastaan ainoa mahdollisuus on tietyille yrittäjille tai hyvin pienelle ryhmälle yrittäjiä tällainen niin sanottu soviteltu päiväraha, mutta tämä olisi äärimmäisen tärkeä, ja kun meillä Suomessa on valtava joukko näitä pieniä yrittäjiä, joilla tosiaankin se yritystulokin on hyvin vaatimaton, niin siinä mielessä tämä olisi erittäin hyvä uudistus myöskin tämän kriisin jälkeen.

Mutta tällä hetkellä siis säädetään määräaikainen ja sinällensä tärkeä ja hyvä avaus.

19.45 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! On hienoa että yrittäjiä on nyt kuultu. Väliaikainen työttömyysturvalain muutos on tähän vallitsevaan poikkeustilanteeseen tervetullut ja auttaa monia maamme pk-yrittäjiä. Pitää vielä varmistaa, ettei kukaan putoa tukien väliin. Monen yrittäjän taloustilanne on vaikeutunut dramaattisesti koronan vuoksi, mutta tämän esityksen mukaisesti yrittäjän ei tarvitse lopettaa yrityksen toimintaa ja reilu 700 euron työmarkkinatuki voidaan maksaa ilman omavastuuaikaa sekä tarveharkintaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Kun tuen myöntämisessä ei väliaikaisesti sovelleta normaaleja ehtoja, etuuden maksu nopeutuu. Onkin tärkeää valiokunnan mietinnön mukaisesti huomioda, että TE-toimistoille ja Kelalle varataan riittävästi resursseja kasvaneen työmäärän hoitamiseksi. Seuraavaksi näistä tukitoimenpiteistä tulee tiedottaa yrittäjille välittömästi ja selkeästi.

Toimialalista, jota esitys koskee, ei ole täysin tyhjentävä, vaan se antaa vain esimerkkejä toimialoista, joiden toimintaan koronatilanne vaikuttaa. Mainittujen lisäksi sote-alalla toimii paljon pieniä yrityksiä ja ammatinharjoittajia, joiden työnteon edellytykset ovat heikentyneet tai yritystoiminta loppunut jopa kokonaan koronatilanteen vuoksi.

19.46 Matias Marttinen kok: Herra puhemies! Olemme tässä istunnossa keskustelleet paljon vaikeuksissa olevien yrittäjien asemasta. Tämä on nyt esitys, josta annan suuret kiitokset hallitukselle. Asiaa on viety erittäin nopeasti eteenpäin, ja tämä on konkreettinen ja hyvä toimi, joka tulee auttamaan toivottavasti tuhansien ellei jopa kymmenientuhansien yrittäjien asemaa.

Kuten tässä edellä on todettu, tämä esitys mahdollistaa nyt väliaikaisesti myös yrittäjille pääsyn työttömyysturvan piiriin. Uskon, että aika monet pienyrittäjät, erityisesti parturikampaajat, palvelualoilla työskentelevät ynnä muut, ottavat tämän uutisen ilolla vastaan.

Täällä edustaja Koponen toi hyvin esille tämän esityksen vaikutuksen myös tähän etuuksien maksatuksen tilanteeseen. Kuten me olemme aikaisemmin jo keskustelleet, niin se paine esimerkiksi Kelan suunnalla on tällä hetkellä erittäin kova. Nyt kun sitten nämä yrittäjät tulevat hakemustensa kanssa vielä tähän päälle, niin on aivan selvää, että se Kelan tilanne täytyy jollain tapaa pystyä ratkaisemaan, koska aivan samaan tapaan kuin työttömäksi jääneillä palkansaajilla ei ole tämmöisellä yrittäjälläkään, jonka koko liiketoiminta on pyyhkiytynyt pois alta tämän koronavirustilanteen vuoksi, aikaa odottaa kuukausia sitä, että hän saa sen työttömyysetuuden, vaan se täytyy saada ripeästi ja nopeasti.

Herra puhemies! Totean loppuun vielä sen, mitä tässä itse asiassa edustaja Essayah toi hyvin esille. Toivon, että tämä muutos, mikä nyt tehdään, avaa tässä talossa ja myös ministeriöissä laajemman pohdinnan siitä, voisiko meillä olla tulevaisuudessa sosiaaliturvamalli, joka ottaisi huomioon myös yrittäjät paljon paremmin. Kuten tämä nyt osoittaa, niin se ei ole mahdotonta. Se on teknisesti, se on rahoituksen kannalta tehtävissä oleva asia. Nyt kun sosiaaliturvaa käydään laajemmin läpi, niin toivon ja uskon, että tämä asia otetaan siellä vakavaan harkintaan, sillä me tiedämme sen, että työelämä on pirstaloitunut. Meillä on yhä enemmän tapauksia, joissa palkansaaja voi olla myös sivutoiminen yrittäjä tai vastavasti päinvastoin. Nämä raja-aidat hämärtyvät koko ajan, jolloin myös tämä meidän vanha mallimme, jossa me olemme jakaneet ihmiset niin kategorisesti joko yrittäjiin tai palkansaajiin, toimii vuosi vuodelta, päivä päivältä entistä huonommin. Nyt pitkästä ajasta tämä esitys on hyvä askel oikeaan suuntaan. Toivon, että sen jälkeen, kun tästä kriisistä selvitään — tämä antaa nyt hyvät edellytykset sille — aidosti sosiaaliturva voidaan uudistaa siten, että myös yrittäjät saavat paremman turvan jatkossa.

19.49 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Elämme tilanteessa, jossa monen yrittäjän tulot romahtavat toimeentulorajan alle, ja on tärkeää, että työmarkkinatuen avulla voidaan nyt auttaa näitä yrittäjiä selviämään näiden muutamien kuukausien yli niin, että yritystoimintaa ei tarvitse lopettaa, vaan että yrittäjät voivat sitten taas, kun tilanne helpottaa, jatkaa toimintaansa. Koska tämä on määräaikainen lainsäädäntö ja melko lyhykestoinenkin — vain kesäkuun loppuun saakka — niin ajattelen, että nyt on kyllä erittäin tärkeää kerätä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

tästä kokemuksia. Kun nimenomaan tuota sosiaaliturvaa uudistetaan, niin näiden kokemusten avulla voitaisiin luoda malleja, joilla pystytään myös muunlaisissa tilanteissa autamaan yrittäjiä selviytymään tilapäisistä vaikeuksista yli.

19.50 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaisesta järjestämisestä.

Vi diskuterar alltså regeringens proposition om temporärt ordnande av företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Det föreslås alltså att arbetsmarknadsstöd ska kunna betalas till en person som har varit sysselsatt på heltid som företagare, om personens arbetet på heltid i företaget anses har upphört och orsaken till att det har upphört är en allvarlig smittsam sjukdom med mycket stor spridning. Betalning av arbetsmarknadsstöd till en person ska på motsvarande sätt som i nuläget förutsätta att personen anmäler sig som arbetssökande till arbets- och näringsbyrån och att ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om hans eller hennes rätt till arbetsmarknadsstöd ges till Folkpensionsanstalten. Bestämmelserna om väntetid, behovsprövning och partiellt arbetsmarknadsstöd ska inte tillämpas på arbetsmarknadsstödet.

Työmarkkinatukea voitaisiin siis maksaa päätoimisesti yrittäjänä työllistyneelle henkilölle, jonka päätoimisen työskentelyn yrityksessä katsottaisiin päättyneen ja päättymisen syyinä olisi hyvin laajalle levinnyt vakava tartuntatauti, kuten nyt tilanne siis on. Työmarkkinatuen maksaminen edellyttäisi, että henkilö ilmoittautuu työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ja hänen oikeudestaan työmarkkinatukeen annettaisiin työvoimapolitiittinen lausunto Kansaneläkelaitokselle. Ja nyt on todella tärkeää, niin kuin tässäkin on tullut esille, että TE-toimistot todella ohjeistetaan hyvin kevyeen ja nopeaan toimintatapaan niiden vastaanottaessa yrittäjien omia ilmoituksia ja laatiessa työvoimapolitiittisia lausuntoja niiden pohjalta.

Som med alla andra stödåtgärder, värderade talman, med anledning av coronakrisen, så är det mycket viktigt att behandlingen hos myndigheterna sker så smidigt som möjligt och med så lätt byråkrati som möjligt. — Tack.

19.52 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tämä yrittäjän työttömyysturvaoikeuden väliaikainen mahdollisuus on hyvä askel oikealla polulla, mutta se on valitettavasti pieni, eikä se ole riittävän vaikuttava eikä myöskään tarpeeksi suuri siinä mielessä, että voisimme kokonaisuudessaan sanoa, että yrittäjät saavat tästä toivoa ja sitä näkymää, mitä he tarvitsevat tällä hetkellä. Mutta tässä salissa on viime viikkoina säädetty monia pieniä esityksiä, ja yhdessä ne tietenkin voivat sitten toimia sellaisena näkymänä, että tästä meidän yhteisestä koronasuosta pystytään sitä näkymää antamaan niin yrittäjäkentälle, elinkeinoelämälle kuin myöskin työntekijöille. Nyt me tosiaan säädämme työttömyysturvaoikeudesta, että työmarkkinatukea voitaisiin maksaa päätoimisesti yrittäjänä työskennelleelle henkilölle, jonka päätoimisen työskentelyn yrityksessä katsottaisiin päättyneen ja tämän päättymisen osalta olisi selvänä syynä hyvin laajalle levinnyt vakava tartuntatauti, eli tämä yritystoiminnasta saatava tulo olisi merkittävästi vähentynyt, mutta hyvä on tietenkin se aivan elinehto tälle väliaikaiselle toimenpiteelle, että yritystoimintaa ei sinällään tarvitsisi lopettaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Kuten edustaja Marttinen tuossa äskeisessä hyvässä puheenvuorossaan toi esiin, työelämän murros on iso ja viimeisen parinkymmenen vuoden aikana meillä on ollut paljon työntekijöitä, jotka ovat olleet työntekijöitä, palkansaaajia ja osaajia samaan aikaan kuin myöskin yrittäjiä, ja näin ollen jotta me pystymme myöskin lainsäädännöllä vastaamaan tähän työelämän murrokseen ja muutokseen, mikä on ollut jo toistakymmentä vuotta meidän yhteiskunnassa, tämäkin on yksi askel oikeaan suuntaan. Viime kaudella kokoomus—keskusta—siniset-hallituksessa saimme aikaan sen, että säädimme yrittäjän perheenjäsenelle oikeuden työttömyysturvaan — perheenjäsenelle, puolisolle, avopuolisolle tai perheen lapselle, joka on joskus työskennellyt yrityksessä, saatiin tosiaan ekaa kertaa säädettyä tämä oikeus työttömyysturvaan — ja vaikka tämä on nyt työmarkkinatuki, joka suuruudeltaan tuntuu varmaan riittämättömältä vaikeassa tilanteessa, kun ajatellaan yrittäjiä, se on kuitenkin askel oikeaan suuntaan.

Toisekseen vielä tähän yrittäjien ja varsinkin palvelualan yrittäjien tilanteeseen, arvoisa puhemies: Viime viikot ovat täyttyneet palautteesta, itse asiassa reilu viikko, siitä, että yrittäjät, jotka toimivat palvelualalla, eivät saa lainaa Business Finlandilta eivätkä saa takauksia Finnveralta. Ja minkä takia eivät saa? Sen takia, että heidän oma pääomansa on joko negatiivinen tai se on heikentynyt. Minkä takia se on heikentynyt tai se on negatiivinen? Sen takia, että yritys on kasvanut, tai sen takia, että toimipiste on lakkautettu, tai sitten sen takia, että yksinkertaisesti ei ole ollut mahdollisuutta satsata siinä vaiheessa siihen omaan pääomaan sitä määrää. Toivoisin, että hallitus kiinnittäisi tähän huomiota, koska nyt jos tähän kriteeriin, että on liian vähän pääomaa tai se on heikentynyt tai negatiivinen tai yrityksellä on esimerkiksi maksuhäiriömerkintä viimeisen parin vuoden ajalta, ei kiinnitetä nyt tarpeeksi huomiota, niin ne kaikki toimet, mitä me täällä salissa teemme — puhutaan 10 miljardista, 15 miljardista, miljardeista sinne yrityskentälle ja tavallaan annetaan sitä näkymää lainoituksen kautta, joka ei kaikille edes ole varteenotettava vaihtoehto muutenkaan, koska ei ole näkymää siitä, miten sen lainan voisi maksaa — ovat erittäin hankalia, ja toivon, että hallitus nyt tekee niitä toimia, joita eduskunta on silloin lauantaina 28.3. edellyttänyt, eli ripeästi tuodaan palvelu- ja ravintola-alan yrityksiin ja niiden liiketoimintaan vaikuttavat mahdolliset tukipaketit. — Kiitos.

19.56 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää oppositiopuolueiden edustajia hyvin rakentavista ja viisaista ja fiksuista puheenvuoroista.

Poikkeusolojen johdosta yritysten toimintamahdollisuudet ovat merkittävästi vähentyneet. Koronavirusepidemia ja ylipäättään kaikki rajoittamistoimet sekä kansalaisten aivan aiheellinen pelko virusta kohtaan vaikeuttavat merkittävästi taloudellista toimintaa yhteiskunnassa, ja tällä on totta kai ollut merkittävä vaikutus yrityselämään. Asiakkaat ovat loppuneet, ja kulutus on pysähtynyt.

Tämän ehdotuksen perusteella työmarkkinatukea siis voitaisiin maksaa päätoimisesti yrittäjänä toimineelle henkilölle, jonka päätoiminen työskentely yrityksessä katsottaisiin päättyneeksi ja syynä olisi nimenomaan tartuntatauti. Juuri siinä tilanteessahan me olemme. On merkittävää myös, että tämä päätoiminen työskentely voitaisiin näissä tilanteissa katsoa päättyneeksi, vaikka itse yritystoimintaa ei lopetettaisi. Työmarkkinatuen saaminen ei siis tarkoittaisi yritystoiminnan loppumista.

Kuten täällä on moneen otteeseen todettu, muutos on väliaikainen ja tarkoituksena on tässä kohtaa yrittäjien toimeentulon turvaaminen tämän pandemian aiheuttamien poikkeusolojen ajan, mutta hallitus varautuu siihen, että se esittää tarvittaessa eduskunnalle tä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

män väliaikaiseksi tarkoitetun muutoksen voimassaolon jatkamista. — Tulevaisuudesta emme aina tiedä.

Puhemies! Vaikka nämä ovat hyvin tärkeitä ja erittäin oleellisia toimenpiteitä, tämä on kuitenkin valitettavasti nyt ajankuva. Yrittäjät elävät nyt erittäin vakavia aikoja. Hallitus on eri tavoin ohjannut erilaisia tukimuotoja yrityskentille, myös suoraa tukea lainoituksen muodossa. Ne varmasti osaltaan tasoittavat ja hidastavat tätä ahdinkoa, mutta oleellista on juuri se, mitä täällä monet edustajat ovat todenneet, että kokonaisuus — kaikki pienet ja isot toimenpiteet — ratkaisee.

19.59 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Olen aika paljon kritisoinut täällä hallituksen toimia siitä, kuinka tehottomia ne ovat, ja ne ovat minun mielestäni aika pieniä, mutta tämä on kyllä oikeasti sellainen hallituksen esitys, mistä voin antaa kehuja. Tätä olisi kaivattu kyllä rehellisesti sanottuna paljon aikaisemminkin, ja pitäisin aika tärkeänä sitä, että vaikka tämä epidemia tai pandemia menee ohi tästä, niin tästä asiasta voitaisiin keskustella.

Ongelmanahan tässä on aika pitkälti ollut se, että joku voi ilmoittautua niin sanotusti työttömyyskortistoon ja silti, siitä huolimatta tekee sinä aikana jotain hommaa tai vaikka tekee kuukautta aikaisemmin tuplamäärän ja sitten on taas kuukauden työttömänä. Mutta se voitaisiin aivan hyvin katsoa pitemmälle aikavälille elikkä esimerkiksi niin, mitä vuoden aikana on tienestää tullut. Joka tapauksessa aika monella pienyrittäjällä ne tuntipalkat, jos niitä lähdetään laskemaan, ovat aika olemattomia, elikkä se tuntimäärä ei välttämättä ole kuitenkaan aina se oikea mittari näissä vaan ennemminkin se, mitä siitä pienestä firmasta tulee tulosta.

Mutta on todellakin kannatettava esitys hallitukselta.

20.00 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Yhdyn myöskin näihin kehuihin, joita täällä tulee, koska itse kun olen yrittäjäperheen lapsi, niin tiedän, että tämä on ollut ongelma hyvin kauan. Ja mitä nyt yrittäjäjärjestöiltä on tullut kiitoksia tästä, niin haluan sen myöskin tässä salissa tuoda esiin.

Meillä on aika tiukka tilanne tulevaisuudessa yrittäjien kohdalla, ja ne toimet, joita tähän mennessä on tullut, eivät vielä riitä, elikkä työtä pitää jatkaa. Mutta näistä useista pienistäkin puroista sitten löytyy ja tulee sitä synergiaetua ja tulee sitä kokonaisuutta, mutta kyllä meillä vielä paljon tekemistä on, ennen kuin me tämän Suomen jaloilleen saamme. — Kiitos.

20.01 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tuossa kun äskeiseen puheenvuoroon tuolta etätyöpisteestä, omasta työhuoneestani juoksin, niin saattoi olla, että alussa unohdin sanoa hallitukselle kiitokset tästä esityksestä. Sen haluan vielä sanoa, että tämä on tosiaan hyvä avaus yrittäjän työttömyysturvan osalta, ja samalla tavalla kuin edustaja Laakso toivoisin, että kun olemme huomanneet, että tässä erittäin vaikeassa ja hankalassa koronatilanteessa on saatu myöskin joitain sellaisia esityksiä tänne saliin, joilla tavallaan vain siinä erittäin vaikeassa tilanteessa on saatu meidän järjestelmämme toimimaan, niin tässä olisi yksi esitys, jota olisi syytä arvioida myöskin tämän koronatilanteen jälkeen niin, että jos sitä jotenkin voitaisiin jatkaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 35/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.